

Handläggare
Elin Sylvan
Telefon: 08-50825473

Till
Socialnämnden
2024-04-23

Remiss av Motion om att stoppa de öppna drogscenerna i Stockholm

Svar på remiss från kommunstyrelsen, Dnr KS 2023/1390

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden godkänner socialförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på motionen.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat en motion till socialnämnden från Moderaterna om att staden bör utreda och sätta in insatser vid varje öppen drogscen som ligger inom en radie av 500 meter från en skola. Motionen är skriven av Andréa Hedin (M).

I motionen från Moderaterna beskriver motionären att staden behöver hitta nya sätt att arbeta med trygghetsskapande insatser anpassade efter varje geografisk plats och att arbetet kring just de platser som ligger i anslutning till skolor bör klassificeras särskilt och prioriteras upp. I Stockholms län finns 63 platser som definierats av polisen som öppna drogsscener (ÖDS) i polisens kartläggning 2023. Av dessa ligger 31 ÖDS i Stockholms stad och enligt motionen ligger det en eller flera grundskolor inom en radie av 500 meter från 24 av dem. Motionären yrkar på att staden ska utreda och sätta in insatser vid alla öppna drogsscener som har en skola inom en radie av 500 meter, för att undvika att barn och unga rekryteras av gängkriminella eller utsätts för brott. Förvaltningen anser att systematiskt narkotikaförebyggande arbete på dessa platser utifrån lokala lägesbilder och förutsättningar är viktigt och bedömer att mycket arbete redan pågår och utvecklas kopplat till de ÖDS som omnämns.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner detta tjänsteutlåtande som svar på motionen.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remitterat en motion till socialnämnden från Moderaterna om att staden bör utreda och sätta in insatser vid varje öppen drogscen som ligger inom en radie av 500 meter från en skola. Motionen är skriven av Andréa Hedin (M).

Övriga remissinstanser är Stadsledningskontoret, Utbildningsnämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Elevernas Riksförbund, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd och Sveriges Elevkår. Remissvaret ska vara Kommunstyrelsen tillhanda senast 2024-04-30.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av socialförvaltningens avdelning för strategi och utveckling. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 17 april 2024. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 18 april 2024.

Ärendet

I motionen framkommer att det i Stockholms län finns 63 platser som definierats av polisen som ÖDS i deras kartläggning 2023. Av dessa ligger 31 ÖDS i Stockholms stad och i motionen beskrivs att det ligger en eller flera grundskolor inom en radie av 500 meter från 24 av dem. Motionären uttrycker att Moderaterna känner stor oro för utvecklingen i Stockholm och att staden behöver hitta nya sätt att arbeta med trygghetsskapande insatser anpassade efter varje geografisk plats. Arbetet kring just de platser som definieras som ÖDS och som ligger i anslutning till skolor bör enligt motionen klassificeras särskilt inom staden och prioriteras upp. Motionären menar att arbetet som redan pågår på vissa av dessa platser bör utvärderas och kompletteras och på vissa platser behöver nya insatser startas upp. Exempel på insatser som nämns i motionen och som är socialtjänstens ansvar är att sätta in fältassistenter kopplat till platserna. Motionären yrkar på att staden ska utreda och sätta in insatser vid alla öppna drogscener som har en skola inom en radie av 500 meter, för att undvika att barn och unga rekryteras av gängkriminella eller utsätts för brott.

Jämställdhetsanalys

Det är en betydligt högre andel män (85 procent) än kvinnor (15 procent) som misstänks för narkotikabrott enligt statistik från Brottsförebyggande rådet (BRÅ). Skillnaden är bestående över tid.¹ Det är viktigt att socialtjänstens uppsökande arbete i anslutning till ÖDS särskilt uppmärksammar kvinnliga narkotikaanvändare som tenderar att undvika polisens upptäckt och dessutom riskerar att fara mer illa än män av narkotikabrukets följder exempelvis genom våld, prostitution och människohandel.

Barnkonsekvensanalys

Barn ska enligt 33 § lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter skyddas från narkotika. En del av

att skydda barn och unga handlar om att erbjuda trygga och säkra miljöer kring både hem, skola och i de utemiljöer de vistas i på fritiden. Förslaget att utreda och sätta in insatser kring alla platser skulle kunna få positiva effekter för att skydda barn och unga från narkotika, beroende på vilka insatser som sätts in. Det är dock inte givet att alla som bor eller befinner sig i anslutning till en öppen drogscen uppfattar att det finns en problematik på platsen eller märker av de insatser som görs på platsen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Sedan motionen inkommit har den senaste kartläggningen av ÖDS i länet från januari 2024 publicerats på polisens hemsida och i kartverktyget på [öppnadrogscener.se](https://oppnadrogscener.se). Där har tio platser från 2023 års lista strukits och definieras inte längre som ÖDS. Av dessa låg fem i Stockholms stad och tre av dessa omnämns i motionen (Nordkapsgatan/Husby, Lagaplan/Bagarmossen och Ullerudsbacken/Farsta strand).

I förvaltningens utredning av motionen har underlag från STAD (Stockholm förebygger alkohol- och drogproblem) vid Centrum för psykiatriforskning på Karolinska institutet inhämtats. STAD ansvarar för att sammanställa det arbete som pågår på de öppna drogscenerna i länet.² Data har erhållits från 2022 års sammanställning kring vilken form av platsbaserad samverkan som pågick på de öppna drogscenerna i Stockholms stad 2022 samt vilka aktörer som då ingick i denna samverkan. Nya data håller på att sammanställas på STAD för arbetet 2023, men de är inte sammanställda i dagsläget. Detta kan betyda att vissa samverkansforum lagts ner, förändrats eller tillkommit sedan dess. Några stadsdelsförvaltningar har delat sina senaste enkätsvar till STAD med socialförvaltningen.

Platssamverkan vid ÖDS i Stockholms stad

I underlaget med 2022 års data framkommer att platssamverkan eller liknande samverkan förekom på 20 av de 24 platser som står med i motionen. I snitt ingick åtta aktörer per platssamverkan kring dessa 20 platser. Exakt vilket arbete som bedrivs på varje enskild plats går inte att utläsa av materialet. Det går dock att se att i Stockholms stad:

- var polisen och trafikkontoret nyckelaktörer som deltog i samtliga av dessa 20 platssamverkan,
- fastighetsägare ingick i 19 av 20 platssamverkan,
- socialtjänsten ingick i 14 av 20 platssamverkan och
- skolor fanns med i 12 av 20 platssamverkan.

Åtgärder vid platssamverkan vid ÖDS i Stockholms län

I kartläggningen av arbetet i hela länet beskrivs bland annat att de vanligaste fysiska ändringarna på de öppna drogscenerna är:

- belyningsåtgärder och mindre fysiska ändringar följt av
- korrigeringar av växtlighet och gömställen.

Platsaktivering används på knappt 70 procent av länets öppna drogscener och kan exempelvis vara insatser för att göra en plats mer levande och attraktiv genom aktiviteter eller evenemang som lockar ett annat flöde av människor att uppehålla sig på platsen.

Uppsökande arbete riktat mot ungdomar sker på merparten av alla länets öppna drogscener medan det är mindre vanligt med uppsökande arbete riktat till vuxna.

Kameror på fasta platser hela året fanns på knappt 60 procent av de öppna drogscenerna och andra former av tillfälliga kameralösningar fanns på drygt 30 procent av de öppna drogscenerna under 2022. Det är dock värt att uppmärksamma att vissa av de öppna drogscenerna har en mycket stor geografisk yta och därför kanske inte täcks av de kameror som satts upp.

Mötesfrekvensen i platssamverkan kring ÖDS skiljer sig åt, där omkring 30 procent har mer än ett möte i månaden, och merparten av övriga har från 3-4 gånger per år till en gång i månaden.

Systematiskt förebyggande arbete

Det går inte att säga att en lösning är rätt för att lösa problemen kopplat till alla öppna drogscener. Liksom motionären skriver behöver problemen analyseras närmare. Platserna behöver kartläggas grundligt i en lägesbild. Enligt det metodstöd som finns på [öppnadrogscener.se](https://oppnadrogscener.se) rekommenderas att orsaksanalyser görs på avgränsade platser vilket gjordes på omkring 30 av länets 63 ÖDS 2022. En enda orsaksanalys räcker troligen inte för att komma fram till relevanta aktiviteter om den öppna drogscenen har en stor geografisk yta. Först när mer detaljerad informationen finns kan åtgärdsplaner tas fram och fler relevanta aktörer kopplas in. Socialtjänsten ingår i dagsläget inte i alla platssamverkan, men det framgår inte av materialet om det är för att socialtjänstens medverkan inte behövs, eller om analysen kring platsen inte omfattat socialtjänstens ansvarsområde. I vissa fall kan berörda aktörer komma fram till att lägesbilden inte motiverar en platssamverkan, men att någon form av samarbete trots det ändå finns mellan olika aktörer runt platsen. Att få till en lyckosam platssamverkan kräver resurser från flera aktörer och olika platser kan behöva prioriteras framför andra.

Mer kommunalt perspektiv på kartläggningen

Ett steg på vägen som tagits från Samverkan Stockholmsregionen (SSR), som håller ihop länets arbete mot ÖDS, är att inrapporteringen om öppna drogsccener sedan 2023 görs av både polis- och kommunrepresentanter. Detta bidrar till att bilden av platsen blir mer heltäckande jämfört med tidigare när det bara varit polisens definition av platsen som tagits med i kartläggningen av länets öppna drogsccener. Troligen kommer detta att göra att socialtjänstens roll tas med i arbetet i högre utsträckning än tidigare vilket kan innebära mer fokus på social prevention kopplat till platserna vilket kan vara till nytta för invånarna.

De senaste åren har ett fåtal ÖDS i länet (cirka fyra per år) tagits upp som prioriterade platser där särskilt fokus i arbetet har riktats. Dessa prioriterade platser har enligt länsamordnaren inom Samverkan Stockholmsregionen valts ut som fokusområden för att de antingen haft stora problem eller för att det funnits goda förutsättningar där för att kunna arbeta bort den öppna drogsccenen. Platserna har inte resurssatts specifikt från regionalt håll eller från polisen utan har mer varit platser som genom särskilt fokus fått möjlighet att sprida goda exempel på arbetssätt. Platserna har inte valts ut särskilt för att de ligger nära skolor och vilka platser som kommer att prioriteras regionalt framöver är ännu inte klart. Dessa prioriterade platser hindrar inte enskilda lokalpolisområden eller stadsdelsförvaltningar från att gemensamt eller var för sig prioritera närvaro och insatser på andra platser.

Fältassistenternas och ungdomsjourens uppdrag

Förvaltningen delar bilden av att fältassistenternas roll kan vara viktig i arbetet kring ÖDS. I fältassistenternas uppdrag kan det ingå att finnas och bedriva socialt uppsökande fältarbete på dessa platser vilket bygger på att detta är platser där barn och unga i fältassistenternas målgrupp finns. Platser där unga vistas kan skifta fort och arbetet behöver därför bedrivas systematiskt och dynamiskt. Antalet fältassistenter i staden varierar från 2 till 18 per stadsdelsförvaltning och det varierar hur mycket tid de kan lägga på att arbeta uppsökande utomhus i riskmiljöer jämfört med exempelvis tid för uppsökande och förebyggande arbete på andra arenor. Samarbete med polisen förekommer i alla fältgrupper och flera deltar exempelvis i gemensamma utsättningar med polisen inför kvällspass där aktuell information om vilka platser som behöver prioriteras delas mellan aktörerna. Ibland har fältassistenter även en roll i att samordna eller stötta nattvandrare lokalt.

Ungdomsjouren vid socialförvaltningen arbetar utöver sina kärnuppdrag i city och Järva med förstärkningsuppdrag vid särskilda händelser eller större utmaningar i stadsdelsförvaltningarnas riskmiljöer och kompletterar arbetet i

anslutning till ÖDS. Ungdomsjouren deltar även på förhör, på delegation från socialjouren eller stadsdelsförvaltningarnas socialtjänst, när unga misstänks för ringa narkotikabrott även kallat MUMIN³. En förutsättning är att den unge förs av polis till MUMIN- polisstationen i anslutning till Maria ungdoms akutmottagning. Ett arbete för att öka antalet MUMIN-förhör har bedrivits under 2023 då det är ett effektivt sätt för tidig upptäckt av narkotikabruk och att ta tillvara individens motivation till förändring och snabbt ge stöd.

Samverkansstrukturer

I alla stadsdelsförvaltningar finns olika former av strukturerad samverkan mellan skola, socialtjänst, polis och på alla polisstationer i staden finns numera socialsekreterare som är samlokaliserade med polisen. Det finns därför gott om forum där information om var insatser bäst behövs kan delas mellan olika yrkesgrupper. De stadsdelsförvaltningar som arbetar med sociala insatsgrupper (SIG) för unga i samverkan med polisen och skolan har också god kännedom om personer som är centrala i den öppna droghandeln.

Sammantagen bedömning

Förvaltningen ställer sig positiv till att narkotikaförebyggande arbete för att skydda barn och unga sker på de platser som bedöms vara öppna drogsener och att närheten till skolor särskilt beaktas av berörda förvaltningar. Socialtjänstens och stadsdelsförvaltningarnas roll i arbetet kan variera utifrån såväl lokal lägesbild som resurser och uppdrag. Arbetet kan inte förläggas statiskt på en plats utan behöver bedrivas dynamiskt och flexibelt när problemen flyttar. Det pågår utvecklingsarbete över hela staden utifrån kommunernas nya lagstadgade ansvar för det brottsförebyggande arbetet. Det är viktigt framgent att sprida och ta del av lyckade exempel på insatser för gemensamt lärande i staden. Arbetet bör som motionären skriver ske systematiskt och följas upp vilket redan görs systematiskt inom Samverkan Stockholmsregionen med stöd av STAD genom årlig regional kartläggning av ÖDS.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner detta tjänsteutlåtande som svar på motionen.

Veronica Wolgast Carstorp
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Lina Blombergsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Bilaga

1. Motion om att stoppa de öppna drogsenerna i Stockholm.

³ MUMIN Maria Ungdom Motiverande Intervention - ett arbetssätt i samverkan mellan polis, socialtjänst och regionens beroendevård för tidig upptäckt och stöd till minderåriga som misstänks för narkotikabrott.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Wolgast Carstorp, Socialdirektör	2024-04-12
Maria Karlsson, Bitr. avdelningschef	2024-04-11